

זכרון עולם

האשה החשובה ודפית צדקה וחסד

מרת ורדה שניצר

ע"ה

ב"ר מאיר ז"ל

תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד

משה שניצר

ז"ל

ב"ר מנחם מנדל ז"ל

תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הר"ח ח' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, א' כסלו תשע"ח

מסכת מכות י"ד - כ' ♦ פרה ה', ז' - ו', ב'

גליון מס' 965

השבוע בגליון

♦ האם מותר לשבת בעת עריכת ההקפות בשמחת תורה?

♦ ספר תורה המונח על בימה מוגבהת

♦ קריאת התורה על שולחן נמוך

♦ עמידה בעת פתיחת ארון הקודש

♦ מלקות בערב יום הכיפורים

♦ אל תשקצו את נפשותיכם" - האיסורים והגדרים

♦ כיצד שתתה אם רבי ישמעאל את מי הרחצה של רגליו

♦ רעיון מקורי להקניית מראה בריא ועסיסי לבשר

♦ ספר תורה ותלמיד חכם שנפלו, את מי יש להרים תחילה?

דבר העורך

זו תורה!!!

חבוש בכובע הקסקט שלו סובב העגלון בביישנות בין ספסלי הישיבה, ובלע בעיניו החומות את כל מי שנקרה בדרכו, עד שלבסוף איתר את הנער שחיפש, תקע לידיו שקית נייר קמוטה והסתלק כלעומת שבא.

באותו רגע הונחה אבן יסוד בבניין נפשו של מי שעתידי לצמוח ברבות הימים לתלמיד חכם ורב בישראל, ויותר מכך, בחבילה זו היתה טמונה מסירות נפשם של יהודים מדור העבר, שאמונתם בבורא והשתוקקותם לקיום התורה ולמצוותיה כה עזים היו, עד כדי כלות הנפש, שלא חשו כלל כי מעשה גבורה עושים המה, או כי אורח חייהם ראוי להיחרת בלב הדורות הבאים. אך הוא ראוי גם ראוי.

קורא יקר, ש"צוואת הדגים המלוחים" - גליון 961 - הזיחה נים או שניים בליבו, כך הוא כותב, הפנה את תשומת ליבנו למכתב נוסף, מאלף ביותר, שיש בו כדי לחשוף מעט ממסירותם המופלאה לתורה של אבותינו ואמהותינו, לא לפני דורות רבים כל כך.

מספר שנים לפני שהחבילה שאנו עוסקים בה נשלחה מעיירה שכוחה בפולין, ויסוקה, פסע ילד בן

דף יג/א ואלו הן הלוקין

מלקות בערב יום הכיפורים

לאחר שבטלה הסמיכה מישראל ובטלו בית דין סמוכים [איש מפי איש עד משה רבינו], בטל עונש ל"ט מלקות, כשאר עונשי בית הדין. אלא, שנהגו ישראל, כי בערב יום הכיפורים כל אדם לוקה ל"ט מלקות. מנהג זה מוזכר בקדמונים (מחזור ויטרי סי' שד"מ, ראב"י סי' תקכ"ח, "רקח" סי' רי"ב, תשב"ץ קטן סי' ק"ל ועוד), וכך גם פוסק הטור (או"ח סי' תר"ז): "ונוהגין באשכנז, שכל הקהל לוקין מלקות מ' בבית הכנסת אחר תפלת המנחה, שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו". בעבר הרחוק, אף נהגו ללקות **בכל יום** לפני תפילת ערבית כדי לכפר על עוונות אותו יום (טור או"ח סי' רל"ז בשם י"א).

דרך ההלקאה היתה זהה לעונש המלקות מדין תורה כמתואר במסכתנו (כב/ב), ברצועות של עגל ושל עור חמור ("כל בו" סי' ס"ח), והמולקה היטה את עצמו כלפי המלקה ("מנהגי רבי אברהם קלויזנר" עמ' כ"ח), תוך אמירת וידוי ג' פעמים, ובאותו זמן המלקה אמר "והוא רחום..." ג' פעמים ("מנהגים טירנא" עמ' ק"ק-ק"א). במקומות מסויימים נהגו שהמולקה השתטח ארצה. על בעל ה"אמרי אש" מאונגוואר מסופר, כי נהג ללקות פעמיים, הן כשהוא מוטה, כמוזכר במשנה, והן על הארץ, כמנהג העולם (עדות בנו ב"זכרון יהודה" עמ' צ"ט).

מנהג זה, שקיבל חיזוק מפי תלמידי האריז"ל, נהג בחצרות האדמו"רים, ואף בקהילות ליטא, כעדות בעל ה"ערוך השולחן" (סי' תר"ו סעי' ו').

בעל "טור ברכת" (סי' תר"ז), מגדולי המקובלים ומתלמידיו של רבי חיים ויטאל כתב, כי עיקרה של ההלקאה בזמננו אינה בעצם ההלקאה כעונש, כי אם, בהתבזות שבה. לפיכך, נהגו ללקות בבית הכנסת אחר תפילת מנחה, בנוכחות הקהל, לקיים מה שנאמר (דברים כה/ג) "ונקלה אחיך

נר ה' נשמת אדם

שרה הניה פודהורצר

מרת ע"ה בת הר"ר יוסף צבי הלוי ז"ל

נלב' ע"ג א' כסלו תשע"ו **תנצב"ה**

הונצחה ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **דבורה בוטנויזר** ע"ה

ב"ר יששכר אליהו ז"ל נלב' ע"כ בחשון תש"ן

ומרת **עליזה פלס** ע"ה

ב"ר שמחה (סאלי) ז"ל נלב' ע"כ בחשון תשל"ג

תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידינו עו"ד הר"ר **ערן פלס** ומשפ' שיחיו - בני ברק

זעילוי נשמת

הר"ר **אהרון ברמן** ז"ל

ב"ר יעקב הלוי ז"ל

נלב' ע"ה בכסלו תשמ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו מר **יעקב (ז'ק) ברמן** ומשפ' שיחיו

נר ה' נשמת אדם

דב פרשן

הר"ר ז"ל ב"ר אברהם ז"ל

נלב' ע"ש ק"ב בכסלו תשנ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י ידידינו הר"ר **שמחה רשף** ומשפחתו שיחיו - גבעתיים

זעילוי נשמת

לעיניך, ודרשו חז"ל (להלן כג/א), "כשלקה, הרי הוא כאחיק". רבי חיים פלאג'י אף מחה נמרצות באלו שנמנעו ממלקות מחמת הבושה, "איך יאמר אינו כבוד... דאדרבה זהו כבודו, והשפלתו זהו הגבתו..."

לדעת רבי יוסף חיים זצ"ל, בעל ה"בן איש חי" (שו"ת "תורה לשמה" סי' ק"ג), מי שנאנס ולא לקה בערב יום הכיפורים, יבקש מחבירו שילקה אותו לאחר יום הכיפורים.

דף טז/ב בקרנא דאומנא

"אל תשקצו את נפשותיכם" - האיסורים והגדרים

בעבר נהגו מקיצי הדם להשתמש בקרן מיוחדת, אשר צידה המחודד ננעץ בוריד המטופל, ודרכה שאבו את דמו. בסוגייתנו מבואר, כי אסור לשתות מקרן זו, והעושה כן עובר על איסור מן התורה (ויקרא יא/מג) "אל תשקצו את נפשותיכם". אכן, נפסק להלכה, כי "אסור לאכול מאכלים ומשקים שנפשו של אדם קצה בהם... וכן אסור לאכול ולשתות בכלים... שנפשו של אדם קצה בהם, כגון... וכלי זכוכית שמקיזים בהם וכיוצא בהם. וכן לא יאכל בידים מזוהמות ועל גבי כלים מלוכלכים, שכל אלו בכלל אל תשקצו את נפשותיכם" ("שולחן ערוך" יו"ד סי' קט"ז סעי' ו').

הראשונים נחלקו אם איסור התורה כולל כל אכילה בצורה מאוסה (ראים השלם סי' ע"ג, ועיי"ש בהגהות תועפות ראם, סמ"ק סי' פ' ריטב"א מכות טז/ב בשם רמ"ה. ועיי"ש ב"י יו"ד סי' קט"ז), או שמא אין איסור זה נסוב כי אם על אכילת שרצים המוזכרים באיסור "אל תשקצו", ואילו חכמים הם שהוסיפו ותקנו גדרים נוספים של איסורי "אל תשקצו" (ריטב"א מכות שם, מל"מ מאכלות אסורות, לבוש ופר"ח יו"ד סי' קט"ז).

את הכללים באיסור זה מבהיר ה"פרי חדש" (סי' פ"ד וסי' קט"ז). מאכל **שכל** בני האדם סולדים ממנו, אסור באכילה גם לאותו בודד שאינו בוחל באכילתו. אולם, מאכל **שרוב** בני האדם בוחלים בו, מותר באכילה לאדם שאינו חש כלפיו תחושות גועל. ואילו האיסטניס אינו רשאי לאכול דברים שמעלים קבס בקיבתו, אף אם אחרים אינם חשים כל אי נעמיות ממאכל זה.

כיצד שתתה אם רבי ישמעאל את מי הרחצה של רגליו: רבים שואלים על המסופר בירושלמי (פאה פ"א הובא בתוס' קידושין לא/ב ד"ה ר' טרפון) על אמו של רבי ישמעאל, שהוקירה את בנה הגדול, עד שבשובו מבית המדרש רחצה את רגליו ושתתה את מי הרחצה. לכאורה, מים אלו מאוסים הם ואסור לשתותם. בעל ה"זרע חיים" (בהוספה בסוף סי' ז) מתרץ קושיה זו ואומר, כי אמו של רבי ישמעאל שתתה מים אלו כסגולה ("עלי תמר" על הירושלמי שם), וכשם שלצורך רפואי מותר לאכול או לשתות מאכל מבחיל (כללים מערכת הב' סי' ח) כן מותר היה לה לשתות מים אלו.

לדעת הגאון רבי יוסף שלו' אלישיב זצ"ל, יתכן שהיא שטפה את רגלי בנה ביסודיות, ולאחר שרגליו היו נקיות, היא שבה ושטפה אותם ושתתה את מי הרחצה השניה. ואילו הגר"י זילברשטיין שליט"א דרש נאה, כי מי הרחצה של רגלי רבי ישמעאל אינם נחשבים כמאוסים! כל אשה שהיה לה בן כמו רבי ישמעאל היתה מזדרזת לשתות מים אלו... ("שבת שבתון" סעי' צ"א).

על כלל יסוד באיסור "אל תשקצו" נוכל ללמוד מן הנידון הבא שהתרחש בארצות הברית לפני כשישים שנה.

רעיון מקורי להקניית מראה בריא ועסיסי לבשר: בימינו יש משווקי בשר, המחדירים לתוכו חומרים שונים, כגון, פוספסטים, חומרי צבע, מים ועוד, כדי לשוות מראה טרי ורענן לבשר ובכך להגדיל את היקף מכירותיהם ולהעצים את ריווחיהם. קצבי העבר נקטו גם הם בתכסיסים שונים להגברת השיווק, אם כי עדינים מאלו. כך, לפני כשישים שנה נהגו קצבי ניו יורק להשרות את הכבדים בדם, כדי להקנות להם מראה בריא ועסיסי. אחד מרבני העיר טען, כי עליהם לחדול מיד מנוהגם, בין היתר, משום איסור "אל תשקצו את נפשותיכם". שכן, כפי שבגמרתנו מבואר, שאין לשתות בכלי ששימש להקזת דם, אף לאחר שהכלי הודח, כך גם אין לאכול כבדים שהושרו בדם, הנחשב למאכל מאוס.

אולם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ביאר, כי אין כל איסור בדבר. שכן, אדם האוכל מאכל מאוס ואין הוא יודע כי המאכל מאוס, לא שיקץ את נפשו ולא עבר על כל איסור, ורק האוכל דבר מאוס מתוך ידיעה כי מאוס הוא, עובר על איסור. ממילא, מאחר שתושבי העיר אינם מעלים על דעתם כי הכבדים שרו בדם, אין כל איסור להאכילם כבדים אלו... (שו"ת "אגרות משה" יו"ד ח"א סי' ל"א. ועיי"ש" שהביא ראה לדבריו, ועיי" מה שנימק שאין לחשוש שייכשלו באכילה ללא הדחת הדם).

דף כב/ב כמה טפשיא

ספר תורה ותלמיד חכם שנפלו, את מי יש להרים תחילה?

הרמב"ם (הל' ס"ת פ' י' הל' ב') כתב, שמצווה ואף חובה לכבד את ספר התורה, ובכל מקום שהוא מצוי בו, יש לנהוג בכובד ראש, ביראה ובפחד. מדברי הראשונים עולה, כי חיוב זה הינו מדאורייתא, כלהלן (עיי' מבי"ט ב"קריית ספר" הל' ספר תורה פ"י, וע"ע "דעת קדושים" יו"ד רפ"ב ס"ק א' ועיי' "גידולי הקדש" על הל' ס"ת יו"ד סי' רפ"ב ס"ק ג').

תשע מבית מט-ליפול באותה עיירה, בדרכו ללמוד תורה. אביו, רבי נתנאל דוד, איש תמים וצדיק, ואמו יראת האלוקים, שלחוהו לשיבת ר' מיעלס שבוילנא העיר.

ילד בן תשע. בשיבת ר' מיעלס, שקד הילד על התורה ועל העבודה לשביעות רצונם המלאה של הוריו. לא פעם ולא פעמיים תקפוהו געגועים עזים למשפחתו ולביתו, אך היה עליו להרוות את צמאונו בביקורים החד-שנתיים, ואולי הדו-שנתיים שערך בבית הוריו לקראת החגים. בימים עברו לא היו בריאות הרבה.

חלפה עברה לה שנה, שגררה אחריה שנה נוספת ועוד אחת, וכבר לא היה מידענו בן תשע, אלא על סיפה של שנתו השלש עשרה. בר מצווה.

בימינו יש לנער בר מצווה למה לצפות. מסיבת מצווה, ולו הצנועה ביותר, היתה נחשבת פעם כחתונה מכובדת. נקל לשער כי באותם ימים הרהר הילד בשולחן הגדול שבבית הוריו, זה שהועבר אליהם בירושה מבית סבא, עמוס במגדנות. אפשר שאף ירכשו דג גדול, כפי שעשו בסעודת נישואין שהשתתף בה פעם, ותקופה ארוכה היה מהפך במחשבתו את רגעי הפגישה עם הוריו, כיצד אביו יספח על שכמו, אמו תזיל דמעה, עד שכבר ידע בבירור כיצד יתנהלו העניינים.

בלילות היה מפליג על כנפי הדמיון וחווה בתפילין הנוצצות שהמתינו עבורו, במבטי הקנאה שיופנו לעברו על ידי רעיו מינקות, שעדיין לא בילו די שנים בעולמנו כדי להתחייב במצוות, ולעיתים, רחוקות ממש, נזכר גם בצביטה שלה יזכה מרב העיירה.

אולם, הוא לא נסע הביתה. **עתה,** היה עומד בישיבה, החבילה החומה תפוסה בזרועותיו, ובידיו המכתב הבא:

שמחה'לי מחמד לכבנו!
בקץ זה ימלאו לך בסייעתא דשמיא, י"ג שנים. רצוף בזה זוג תפילין שעליך להניח עובר לגיל בר המצווה.

בשבת בר המצווה, הכנס נא לאחד מבתי הכנסת שוילנא מבורכת בהם, ואמור לגבאים כי מלאו לך שלש עשרה שנים ועליך לקבל עליה לתורה. אם יתנו - טוב מאד. אם לא - גם כן אין הדבר נורא כל כך... אולם חלילה לך, שמחה'לי מחמד, חלילה לך מלבטל תורה ולבוא הביתה לשם כך, חלילה. שב ולמד והיה תלמיד חכם.
אביך ואמך האוהבים אותך מאד.

באותו רגע, סיפר לימים לעת זקנותו, כל החלומות נגוזו באחת!

ביום שמחת בר המצווה, ישב הנער ולמד בהתמדה גדולה, כשלנוכח עיניו ניצבות וגם עומדות דמויותיהם האהובות של אביו ושל אמו, אשר אהבו אותו בכל לב, ורצו עבורו את הטוב ביותר.

חלילה, שמחה'לי, חלילה מלבטל תורה! - -
זו היתה 'חגיגת' בר המצווה שלו.

מפליא לגלות אלו מסרים מופלאים השכילו דורות העבר להנחיל לילדיהם. האב ידע כי עליו לפייס את ילדו, ולדבר על ליבו לכל יצטער על שנאלץ לוותר על מסיבת בר המצווה. לא מתנה הבטיח לו לשם כך - האב ידע בכל ליבו, כי אם יכתוב לבנו: "שמחה'לי מחמד, חלילה לך מלבטל תורה ולבוא הביתה לשם כך חלילה. שב ולמד והיה תלמיד חכם", די בכך כדי לגרום אושר לילדו ולשמחו. שכן, ידוע ידע הבן, כי אביו דובר אמת חצובה בסלע, ושמח בשמחתם, שמחתו.

הילד הזה הפך לימים לרבה של העיר צפת, רבי שמחה קפלן זצ"ל.

עובדה זו מופיעה בקיצור תולדות חייו של הגאון, בספר "שמחת תורה" שיצא לזכרו על ידי בני משפחתו.

הקורא שהפנה אותנו למכתב מרגש זה, ציין כי הדבר השיע עליו הלכה למעשה: הסיפור הנ"ל

עשה עלי רשם אדיר. גם אני רואה בעיני רוחי את האב הצדיק שהבין בתומו את גודל מעלת לימוד התורה והפסד ביטולה, וכה היה איתן באמונתו ובמעשיו, עד שבמכתב קצר עלה בידו להפיס את רגשותיו של ילדו הרך, ולטעת בו אהבת תורה ויראת שמים.

אני משתתף בשיעור קבוע ללימוד הדף היומי מידי ערב. עד היום, בעונת החתונות והשמחות, לא חששתי להחסיר שיעור או מחצה ממנו. מאז שהתוודעתי לסיפור הנ"ל, נעשה עלי הדבר קשה בתכלית. אם לחתן הבר מצוה אסור לבטל תורה, למסובים לא כל שכן...

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 474 בני ברק.
פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

את מי יש להרים תחילה: מאורע מצער אירע בעיר פאקש שבהונגריה. רב העיר, הגאון רבי יואל אוגנר זצ"ל, בעל שו"ת ריב"א, כובד בהוצאת ספר התורה מארון הקודש, אלא שתוך כדי הילוכו הוא כשל ונפל לארץ כשספר התורה עמו. תלמידו שעמד לידו, הזדרז להעמידו על רגליו, ולאחר מכן גם הרים את ספר התורה (ספר "מזכרת פאקש" כרך א' פ"ה). מעשה זה עורר דיון בין הפוסקים, האם טוב עשה תלמיד זה, או שמא, היה עליו להרים את ספר התורה בראש ובראשונה.

בסוגייתנו מתבטא רבא "כמה טפשי שאר אינשי, דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה. דאילו בס"ת כתיב ארבעים, ואתו רבנן בצרו חדא", כלומר, אותם בני אדם הקמים לכבוד ספר התורה ואינם קמים לכבוד החכמים לומדי התורה, נוהגים שלא בהגיון, שהרי חכמים הם מפרשי התורה, וכגון, התורה אמרה "ארבעים יכנו" וחז"ל דרשו "ארבעים חסר אחת".

לכאורה, משמע מסוגייתנו, כי כבוד תלמידי חכמים עדיף על כבוד התורה, שהרי הם מפרשי התורה. אלא, שעל כך מקשים הראשונים מן המבואר במסכת קידושין (לג/ב), כי החיוב לעמוד בפני ספר תורה נלמד בקל וחומר מן החיוב לעמוד מפני תלמידי חכמים: "מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן", היינו, מעלת ספר התורה גדולה ממעלת לומדי התורה, שהרי כל חכמתם ממנה היא. מוכח, איפוא, שכבוד ספר התורה עדיף.

כבוד ספר התורה עדיף: לפיכך, מבארים הר"ן והמאירי (קידושין, שם), כי אמנם כבוד ספר התורה עדיף על כבוד לומדי התורה. אלא שרבא בקש להעיר את תשומת לב ההמון, שעליהם לעמוד גם מפני החכמים, שהם הם המפרשים להם את כוונת התורה, שלכבודה הם חרדים.

אכן, להלכה כתב ה"דרישה" (יו"ד סי' רפ"ב), שכבוד ספר התורה עדיף מכבוד לומדיה (עיי' "ציץ אליעזר" חלק י"ז סי' ל"ט).

לדעת גדולי האחרונים, המהרי"ט וה"פני יהושע" (קידושין שם) וכן בעל ה"שבות יעקב" (סי' י"א בסוגריים), שתי הסוגיות אינן סותרות זו את זו. שכן, רבא בסוגייתנו מתייחס לחכמים מופלגים המפרשים את התורה, וכבודם של אלו רב מכבוד ספר התורה. ואילו הגמרא במסכת קידושין מתייחסת ללומדי התורה, שכבודה עדיף מכבודם.

דף כב/ב דקיימי מקמי ספר תורה

האם מותר לשבת בעת עריכת ההקפות בשמחת תורה?

בסוגייתנו מבואר, כי חובה לקום מפני ספר התורה, וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" יו"ד סי' רפ"ב סעי' ב'): "הרואה ספר תורה כשהוא מהלך, חייב לעמוד לפניו, ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שמוליכו ויגיענו למקומו, או עד שיתכסה מעיניהם". לפיכך, בעת הגבהת ספר התורה יש לעמוד, אך אין חובה לעשות כן בעת פתיחת ארון הקודש, אלא שיש נוהגים לעמוד מפני כבוד ספר התורה (ט"ז יו"ד סי' רמ"ב ס"ק י"ג), וכן יש המקפידים לעמוד בעת קריאת התורה בציבור. במאמר זה נדון אם מותר לשבת בעת עריכת ההקפות והריקודים עם ספרי התורה בחג שמחת תורה, ולשם כך עלינו לעמוד על שורשי הלכות העמידה מפני ספר התורה.

ספר תורה המונח על בימה מוגבהת: הרשב"א (שו"ת ח"ג סי' רפ"א) כתב, כי כאשר ספר התורה מונח על הבימה אין חובה לעמוד לפניו, שכן, ספר התורה נמצא ב"רשות אחרת" (רמ"א יו"ד סי' רמ"ב סעי' י"ח). היינו, בזמנם הבימה וסביבותיה היו מוגבהים מקרקע בית הכנסת, ועל כן, הנמצא בבית הכנסת אינו חייב לעמוד לכבוד ספר התורה הנמצא במקום אחר. כמו כן, כאשר הבימה מוקפת גדר בגובה עשרה טפחים, הרי היא מהווה רשות נפרדת.

הט"ז (יו"ד סי' רמ"ב ס"ק י"ג) הוסיף וכתב, כי גם כאשר קרקע הבימה אינה מוגבהת, די בכך שהבימה עצמה נחשבת כרשות נפרדת מבית הכנסת (עיי"ש שגובהה עשרה טפחים ורוחבה ואורכה ארבע אמות. וב"פרי מגדים" או"ח סי' קמ"א ס"ק ג' ציין ד' טפחים) כדי לייחדה כמקום בפני עצמו, ולפיכך, מעיקר הדין אין חובה לעמוד בעת קריאת התורה.

אכן, ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' קמ"ו סעי' ד') פסק: "אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה". והוסיף הרמ"א (שם) "ויש מחמירין ועומדין", משום שבשעת הקריאה צריך השומע להעלות בדעתו, כאילו באותה שעה הוא מקבל את התורה בהר סיני, ובמעמד הר סיני כל ישראל עמדו ("משנה ברורה" שם).

קריאת התורה על שולחן נמוך: לכאורה, כאשר ספר התורה מונח על בימה הנמוכה מעשרה טפחים, כגון, על שולחן נמוך, על כל המתפללים לעמוד בשעת קריאת התורה בציבור. אולם, ה"מגן אברהם" (או"ח סי' קמ"ו סעי' ד') מחדש היתר נוסף, והוא, כי החובה לעמוד מפני ספר תורה חלה כאשר הוא אינו מונח במקומו. לפיכך, מאחר שבשעת הקריאה בתורה, מקומו של ספר התורה הוא על הבימה, אין חובה לעמוד מפניו.

לאור חידושו זה של ה"מגן אברהם" הוסיף ה"פרי מגדים" ("משבצות זהב" או"ח סי' קמ"א ס"ק ג'), כי גם כאשר ספר התורה אינו מונח על הבימה אלא נתון בזרועותיו של החזן, כגון, בעת אמירת

חדש!

מסכת

מכות - שבועות

עם מאורות המשנה

משניות מבוארות

מסכת פרה

הדפסה מהודרת, אותיות מאירות
עניינים, צבע ייחודי להקלת הלימוד

מאורות החלום - הלכה לכל יום

להזמנות: 1-700-500-151

לעילוי נשמת

הר"ר **אריה לייב יעקובסון** ז"ל
ב"ר יעקב ז"ל נלב"ע ל' בחשון תשס"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו
הר"ר **אשר ולאח צינגלאב** שיחי - חיפה

לעילוי נשמת

הר"ר **משה לוי** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ט' בכסלו תשל"ב
ומרת **שרה לוי** ע"ה
ב"ר יהודה ז"ל נלב"ע כ"ט בחשון תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחו ע"י המשפחה שיחי

תפילת "יזכור" וכדומה, אין צריך לעמוד מפניו, שהרי הוא "במקומו", כלומר, בזמן זה מקומו של ספר התורה הוא בידי החזן.

עמידה בעת פתיחת ארון הקודש: כאשר נבוא להכריע אם יש לעמוד בעת פתיחת ארון הקודש, נמצא, כי שני ההיתרים שמנינו לעיל תקפים באופן זה. שהרי, ארון הקודש הוא רשות נפרדת מבית הכנסת, וכמו כן, ספר התורה נמצא במקומו. אמנם, נהגו לעמוד בעת פתיחת ארון הקודש, ועל הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מסופר, כי אף בזקנותו המופלגת החמיר על עצמו לעמוד אפילו בשלהי צום יום הכיפורים בתפילת הנעילה בה ארון הקודש פתוח (הקדמה ל"קונטרס עבודת התפילה" ליוה"כ. ועיי' בשו"ת "פנים מאירות" ח"א סי' ע"ד, שו"ת "חתם סופר" חו"מ סי' ע"ג, "שער חיים" על שער אפרים" הל' קריאת התורה שער י' אות י"ט).

אולם, בבואנו לדון אם חובה לעמוד בעת עריכת ההקפות בשמחת תורה, נמצא, כי שני ההיתרים הנזכרים לעיל אינם תקפים בזמן זה. שכן, ספר התורה אינו מונח ברשות אחרת, כי אם במקום אחד עם המתפללים, וכמו כן, הוא אינו מונח במקום מסוים אשר ניתן לומר עליו כי הוא "מקומו", אלא הוא מיטלטל ברחבי בית הכנסת. ואמנם, בעל ה"ערוך השולחן" (י"ד רפ"ב סעי' ה') כתב, כי בעת עריכת ההקפות יש לעמוד, ורק בהפסקות שביניהן, כאשר ספרי התורה עומדים במקום אחד, מותר לשבת.

גם ה"חזון איש" זצ"ל נהג כן, וכאשר ביקש לשבת, נטל עמו ספר תורה, מאחר שבאופן זה אין חובה לעמוד מפני ספרי תורה אחרים ("דינים והנהגות" פרק כ' סעי' כ"ח).

בספר "שמירת שבת כהלכתה" (פרק כ"ד הערה ק"ח) כתב, כי "בשעת הצורך" מותר לשבת, אם ספר התורה מוקף על ידי מעגל צפוף של אנשים, שאין ביניהם רווחים הגדולים משלושה טפחים, כך שהם חוצצים בין ספר התורה לאדם המצוי מחוץ למעגל.

ל"פלפולא דאורייתא" נציין סברה מעניינת ששמענו מתלמיד חכם חשוב, להקל בישיבה בזמן עריכת ההקפות. לדעתו, גם בשעת עריכת ההקפות נחשב ספר התורה כנמצא ב"מקומו", מאחר שאין הוא מהלך ממקום מסוים למקום אחר, אלא כעת משתמשים בו באופן זה.

המקור לדיני כבוד ספר תורה: אחר שנוכחנו בכללי ובפרטי הלכות כבוד ספר תורה, שומה עלינו לברר את המקורות אשר מהם שאבו הפוסקים כללים אלו. ה"פרי מגדים" (שם) מבאר, כי כבוד ספר התורה נלמד מהלכות כיבוד תלמיד חכם, והמעין בהלכות כיבוד תלמיד חכם ימצא, כי יש לקום לכבודו כאשר הוא מהלך. לפיכך, הסיקו הפוסקים את כל הכללים הנזכרים, ולפיהם, כאשר ספר התורה אינו מוגדר כ"מהלך", אין חובה לקום לכבודו.

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

ללמוד משנה

מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית

שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

***3764** צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון **חינם**

פירוש ברור ונוח להבנה	גודל קומפקטי במיוחד	עיצוב מפואר ואותיות מאירות עיניים	מתאים לכל זמן ועת	מנוי חודשי עד הבית
-----------------------	---------------------	-----------------------------------	-------------------	--------------------

שיווק והפצה יפה נוף | ניתן להשיג ברשת חנויות יפה נוף

